

VLOGA SOKOLA V SLOVENSKI DRUŽBI – VČERAJ, DANES, JUTRI

brat Matjaž Anžur

Vsaj desetkrat sem se usedel pred računalnik in začel pisati. Dogodki v tem trenutku si tako naglo sledijo, da je težko sestaviti verodostojen referat, ki bi ne imel predvsem za prihodnost napačnih napovedi. Ko premišlujem, kako najti mesto in vlogo Sokola v jutrišnjem novem svetu, imam pri tem nemalo težav. Pa vendarle bom poskusil. Ni nujno, da imam v vsem prav, a naj bo besedilo razlog vsaj za čim širše premišljevanje.

Pred mano sta dve besedili. Prvo je spisal dr. Miroslav Tyrš leta 1871 in drugo sem spisal sam pred skoraj tridesetimi leti v ponovno izdanem Sokolskem vestniku. Takrat namreč je izšel po izredno dolgem času znova na slovenskih tleh in imel je uvodnik z naslovom »Zdrav duh v zdravem telesu slovenskega Sokola«. Ko sem prebiral vrstice uvodnika, sem opazil, da so misli neverjetno aktualne, in obenem, če spremljaš dogajanje v današnji globalni družbi, povsem anahrone. Pred skoraj tridesetimi leti smo tako zapisali naslednjo vizijo:

Če je sokolski ideal zdravje posameznika, družbe in celotnega naroda, potem morajo biti naše težnje usmerjene k zdravju telesa in duha vsakega posameznika. V sokolskem druženju je eden od osnovnih ciljev doseganje harmoničnega prežemanja zdravega duha, ki se prenaša od posameznika na družbo in obratno. Sokol ne vidi zdravega duha, ki se prenaša od posameznika na družbo in obratno. Sokol ne vidi svoje perspektive izven perspektive slovenskega naroda, zato je cilj in naloga Sokola nudenje neke duhovne alternative, zasnovane na preverjenih in tradicionalnih vrednotah, katerih nosilec je lahko samo etično zgrajen posameznik, združenje in narod.

In nato smo nadaljevali:

V tem času erozije morale, zastrupljanjem z uvoženimi odpadki psevdokulture in vladavine materialističnega brezdušja, v času ko take tendence dominirajo na skoraj vseh področjih narodovega življenja, želi biti Sokol stalna luč in orientacija slovenskemu narodu. Sokol ne more biti, ne želi biti in ne bo strankarska organizacija, Sokol bo verodostojen kašipot in organizacija, ki bo širila ideje resnične slovenske narodne samobitnosti in samosvojesti, tako na področju državnosti, politike, gospodarstva, vere in kulture – povsod tam, kjer se odloča o tem, ali bo slovenski narod samo brezživljenjski mehanizem, skupek vegetirajočih posameznikov, ali bo to samozavesten narod z jasno opredelitvijo in poznavanjem svoje zgodovinske vloge in svojih življenjskih interesov. Vzpostavljajte kontinuitete s tradicijo nam

je sedaj življenjski interes. Pri tem je potrebno prisluhnuti podobnim valovanjem v družbah, ki se manifestirajo pri drugih evropskih, še posebej pa pri nam bližnjih in bratskih »sokolskih narodih«.

Pred sto petdesetimi leti je Miroslav Tyrš začel svoje znano besedilo in idejo sokolstva takole: *Kaj hočemo? Kaj nam je cilj? Kako naj pohitimo k našemu cilju s tako hitrostjo, ki ne bo nevarna in nam bo dala čas, da ničesar ne spregledamo! Kakšna je vloga Sokola pri našem skupnem delu? Kakšna je pravzaprav naša naloga v narodovem življenju?*

Da bi razumeli, zakaj je Sokol nastal, moramo pogledati v zgodovino in na dogodke v tistem času. Francoska revolucija in nato Napoleon sta v posledici prinesla tako imenovano pomlad narodov. Francija se je kljub porazu v napoleonskih vojnah hitro in uspešno razvijala kot nacionalna država. Vzor je bil postavljen tudi za druge narode v Evropi. Italiji in Nemčiji se tam okoli leta 1862 uspe zediniti in združiti. Položaj v večnarodnih državah, kakršna je bila Avstrija in nato Avstro-Ogrska, je bil veliko bolj zapleten in se je z vsemi znanimi dogodki še bolj zapletal. Kakorkoli že, narodi, ki niso imeli politične moči, da bi se osamosvojili in zedinili, so iskali druge možnosti za obstanek pod soncem. Še več: iskali so možnost, da ostanejo kljub vsemu enakovreden subjekt v nadaljevanju zgodovine. In Sokol se je razvil, če pišemo po pravici, v posebno politično organizacijo, ki je pričela formirati in konsolidirati praktično vse slovanske narode za trenutek, ko bodo razglasili svojo suverenost in samostojnost. Kot vemo iz zgodovine, je bil Sokol pri svojem poslanstvu več kot uspešen. In zastavlja se vprašanje ... ali ni Sokol oziroma nato sokolske organizacije s formiranjem narodnih držav po prvi svetovni vojni izpolnil svojega smisla? Ali ni Sokol s tem končal s svojim poslanstvom? Izkazalo se je, da ima lahko vse skupaj tudi še nadgradnjo. Medvojno obdobje je tako ponudilo v političnem idejnem prostoru še fašizem in nacizem. Danes gledamo na oba pojava zaradi vojne s prezirom, če pa pogledamo z zornega kota takratnega časa, sta bili to ideologiji, nad katerima so se mnogi navduševali in ju posnemali. In da se razumemo, genocid je absolutno nesprejemljiva družbena norma, a o drugem se lahko pogovarjamo na osnovi analitičnih različnih politično socialnih zgledov.

Kaj se je dogajalo pred tridesetimi leti? Tudi takrat smo stali na prelomnici zgodovine in rojevali smo se v nov čas, zbudili smo se v svoji državi, imenovani Slovenija. Danes lahko naredimo pregled in analizo »samostojnega« bivanja v lastni državi. Kakorkoli že smo se takrat spraševali, kot se je Tyrš pred desetletji: *Kako naj se danes Sokol organizira, kaj naj bo in kako naj deluje? Kako si vse to skupaj predstavljamo, kako naj po toliko letih mirovanja ta organizacija spet najde svoj smisel, svojo aktualnost, množično članstvo in vpliv. ... Kaj imamo danes, kje začenjamo, kakšne so naše možnosti?* In smo zapisali naslednje: *Naše delo naj se začne in konča v telovadnici, s telovadbo. To naj bo naš tempelj, ki ga bomo obiskovali vse življenje. Ta naj bo prostor, ki ga bomo obiskovali, kjer bomo telovadili in kjer se bomo učili in vzgajali. Vzgoja je enako pomembna kot telovadba. In če pomislimo, kje naj se vzgoja*

začne, potem posvetimo, tako kot je to bilo, vso skrb in pozornost naraščajnikom. Oni so naša prihodnost in oni bodo morali od nas nekoč prevzeti vse breme. Njih moramo naučiti, tako kot nekoč, bratstva, poštenja, trdnosti duha, prilagodljivosti, potrpežljivosti, prijateljstva, tolerantnosti, ljubeznivosti, iskrenosti, resnosti, doslednosti, morale, etike, samoodrekanja, dela za skupnost in še mnogo drugih vrlin, ki odlikujejo plemenito in viteško osebo. Telovadba naj bo tista, ki bo kot rdeča nit spremljala razvoj in na koncu pripeljala mladega človeka do plemenitega duha, lepe estetske postave in zdravja. Naraščajnik naj odraste v plemenito osebnost, ki so jo in jo bomo klicali brat in Sokol. ... Naša druga naloga naj bo ustanavljanje klubov, in sicer klubov na vseh športnih področjih. Klub naj se ustanovi ali pa naj se prepriča že obstoječega, da se nam pridruži in prevzame naše ime, naš sistem dela in naše ideje. ... Naša tretja naloga je oživiti sokolsko družabno življenje ... Četrta naloga je priti do lastnih sokolskih domov, ki jih dobimo nazaj, ali pa postavimo nove ... Ob rob nalogam pa smo zapisali: Bratje in sestre, še nečesa se spomnimo. Spomnimo se današnjega časa in današnjih odnosov med nami v vsakdanjem življenju. Ni še tako daleč dan, ko smo vsi delali za skupnost, za državo, za nas vse. Prevarali so nas mnogokrat, mnogokrat pa smo skupaj tudi marsikaj naredili. Prišli so drugi in nam rekli, da sedaj dela vsak samo za sebe, da vsak lahko vleče le na svojo stran, da vsak stremi, da bi imel čim več, da je to naravno in da je tako v demokraciji in v razvitem svetu. Pa ni tako! V našem bratstvu te vrednote ne bodo veljale ...

3

Pred skoraj tridesetimi leti smo torej spisali zgornje vrstice in iz vsebin je videti, da nas je skrbelo v tedanji družbi predvsem stanje duha. Kaj se je v tridesetih letih spremenilo? Kaj je Sokol v teh tridesetih letih postoril z navedenimi cilji in nalogami? Težko je dajati oceno za nazaj, saj so bile turbulentne sile tako močne, da je bilo hoditi k zastavljenim sokolskim ciljem in nalogam skoraj nemogoče. Spomnim se iz lastnega društva, mnogih naporov na različnih usposabljanjih in vadbah, koliko truda je bilo vložnega v idejno formiranje članstva. Na koncu se je zdelo, da bi bil uspeh mogoč zgolj z dolgoletno karanteno. Preprosto je bil vpliv okolice dinamično razvijajoče se liberalno kapitalistične potrošniške družbe premočan in kljub velikim naporom je bil na koncu rezultat pri posameznikih večinoma slab. Vendar vseeno pa le ne povsem nič. Posamezni osamelci so v tridesetih letih vendarle zrastle in bodo opora za prihajajoče čase. Kam je slovenska družba in z njo narod v zadnjih tridesetih letih zašel pa ilustriram z naslednjim primerom. Human fish, Reservoir Dogs, Hopsbrew, Green Gold, Feo, Reset, Barut, Castra, Clef, Carniola, Loo-blah-nah, Crazy Duck, Time, Panonian Sailor, Brewwood in tako naprej. To so imena slovenskih pivovarn, ki so nastale v zadnjih petnajstih letih in njihova imena pričajo o sedanjem kulturnem suženjstvu slovenskega naroda. Da sem še bolj natančen: od približno osemdesetih malih pivovarn v Sloveniji jih zgolj kakih petnajst nosi slovensko ime. Pojdite po ulici v središču Ljubljane ali pa se sprehodite po BTC cityju in potrdili boste stanje, ki sem vam ga navedel o malih pivovarnah. Gnetlo in topilo se je zadnjih trideset let in če bomo naredili pošteno analizo družbe, se bomo zgrozili. Poglejmo, kaj in koliko je ostalo od podjetij, gospodarskih družb, bank v slovenskih rokah? Poglejmo, v kaj se je razvil tako imenovani demokratični politični

sistem. V nekaj stavkih. Botri slovenske samostojne države so prišli in zavladali nad informacijskim prostorom. Informacijski prostor, ki je skoraj neprodušno zaprt in deluje iz enega centra, si dovoljuje manipulacijo z volilno množico vedno znova in znova v korist pravega gospodarja naše državice. Samostojnost in suverenost Slovenije sta slaba šala. Star pravni sistem je bil včasih ideološki, vendar je bilo pravičnosti zadoščeno večkrat kot zdaj. Danes zakon vlada nad pravičnostjo in zakoni omogočajo vsakodnevno izigravanje pravičnosti. Take analize lahko naredimo na vseh področjih, in da se razumemo, bilo bi krivično, če bi rekli, da je vse povsem slabo in da ni nič dobrega. Recimo zato raje, da smo se spustili pregloboko oziroma smo padli pregloboko, ne da bi tega zavedali.

Tudi danes je čas skoraj identičen kot pred tridesetimi leti, morda še bolj globalen in sile, ki nam niso najbolj naklonjene, so še močnejše. Strokovni posvet na predvečer Murnikovega rojstnega dne naj da analizo stanja in skuša najti idejo sokolstvu za naslednja desetletja. Morda se tu moj referat šele začne. Da bi razumeli vse procese, je treba obzorje razširiti, sicer se hitro znajdemo v slepi ulici. Andrej Fursov pravi, da če ne poznaš zgodovine obveščevalnih služb, če ne poznaš zgodovine dejanskih denarnih tokov v svetu in če ne spremljaš realnih socialnih sprememb v družbi, ne moreš napisati resnične zgodovine. Zato bom skušal na začetku opisati čim širšo (po mojem mnenju) geopolitično sliko današnjega sveta. V današnjih razmerah je nujno v politični okvir vnesti politično silo, ki je imela strahovito moč še pred desetimi leti. Na zahodu so jo imenovali »deep state« oziroma »globalna država«. Termin ni ustrezen saj mora imeti država svoje ozemlje, jezik, skratka attribute v klasičnem smislu državnosti. Globalna država tega nima, zato je veliko bolje in veliko bolj razumljivo, če se pogovarjamo o »globalni vladi«. Torej o centru moči, ki ima dejansko velik vpliv na delovanje klasičnih držav in njihovih vlad. Pred tridesetimi leti je globalna vlada dobila hladno vojno med blokoma. Njena oblast se je zdela skoraj neomejena in začeli so izvajati svoj projekt socialnopolitičnega sistema na našem planetu. A se je zapletlo. Drug problem je Rusija, popolna poraženka v hladni vojni in praktično na kolenih v devetdesetih letih. Kakorkoli že, so po porazu predvsem vojaški patriotski kadri začeli snovati načrte za vrnitev med velike države sveta. Kot velika in z vsemi surovinami izredno bogata država je Rusija naredila velik korak v modernizaciji vojske. To ji je tudi omogočilo vrnitev med velike. V Siriji je prvič demonstrirala svojo vojaško silo, ki jo je nato uveljavljala tudi v Venezueli in napetostih okoli Irana. Tudi sicer krepi svoj vpliv na mnogih delih sveta. Tretji problem globalne vlade se je pojavil v ZDA v osebi predsednika Trumpa, ki nikakor ni hotel razumeti, da si globalna vlada v nobenem primeru ne more dovoliti politike, ki jo je predstavil Trump Američanom in so ga nato z navdušenjem izvolili. V čem je razlika opisanih političnih sil? Globalna vlada je absolutno globalna, brez priznavanja kakršnihkoli mej in narodnih subjektov. Ostali trije oziroma sedaj zgolj še dva velika igralca pa sta globalna in obenem narodna. Z zadnjimi dogodki v Ukrajini se zdi, da se je svet znova razdelil na dve polovici. Tudi če bi Rusija izgubila vojno v Ukrajini, kar je sicer malo verjetno, vrnitve na stari model sveta ne bo več. Globalna vlada je v zadnjem desetletju v izraziti defenzivi kljub dobro

izpeljani akciji s pandemijo koronavirusa na začetku. Vendar pa je zaradi nepričakovanega velikega revolta in protestov na koncu predvsem v matičnih državah globalne vlade na koncu propadla. Globalno je doživelo še en udarec in včasih se zdi, da jim je bila vojna v Ukrajini nujno potrebna, če niso želeli izgubiti kontrole v matičnih utrdbah svojega globalnega imperija. To pa so ZDA, države britanske krone, Velika Britanija, Kanada, Avstralija, Nova Zelandija. K njim se tesno ob bok vedno postavlja EU. Vendar je vprašanje, do kdaj še?

Kakšni so bili cilji politično socialne operacije koronavirus? Z enim stavkom: preobrazba družbe v psihosocialnem smislu predvsem v razvitih delih sveta. Knjiga Karla Schwaba »Veliko resetiranje« pojasni vse cilje kreatorjev prihodnosti. Zato je prav, da si jo poglobljeno pogledamo, saj je manifest prihodnosti. Za Karla Schwaba lahko mirno rečemo, da je visoko postavljeni klerk globalne vlade. O njem je mogoče vse prebrati na spletu in iz tega brez večjih problemov zaključiti, kam spada in čemu služi. Kriza neoliberalnega kapitalizma se vleče že nekaj desetletij. Neomejen princip zadolževanja kot gonilne sile proizvodnje in potrošnje je v preteklosti že nekajkrat prispel do kritičnega vrha oziroma razpada. Vedno se ga je dalo iz agonije še nekako rešiti, a jasno se je začrtoval čas nekje na obzorju, da pride tudi neodložljiv konec. Tudi zaradi omejenosti resursov na planetu Zemlja ali pa celo predvsem zaradi tega. Globalna vlada je v svojem globalnem sistemu bankrotirala, ali, bolje rečeno, v starem ekonomsko-socialnem sistemu se je izpela. Jasno je postalo, da je treba spremeniti potrošniško družbo in postaviti na povsem nove temelje tudi potrošnjo energije. Skratka, varčevanje na vseh področjih oziroma še bolje rečeno: popolna sprememba našega dosedanjega načina življenja. Proces se odvija že vsaj zadnjih deset let, operacija Covid-19 naj bi mu zagotovila zgolj neklasične pospeške. Knjiga Karla Schwaba je tako ideologija prihodnosti, manifest novega družbenega reda, ki govori tudi o tem, da se k staremu ne bomo vrnili nikoli več. In v tem se nedvomno ne moti. V knjigi je velika pozornost namenjena mladim, ki bodo nosilci jutrišnjega dne. Socialno modeliranje se je in se bo še izvrševalo na naslednjih temeljih: klasični vzgojno-izobraževalen sistem naj bi se spremenil v lahkotnejše šolanje na daljavo, kjer se ne bo skušalo več odkrivati ali izobraziti nadarjenih. V prihodnosti naj bi to reševal umetni intelekt. Naloga mladih bo v pravilnem odnosu do okolja in trenutnega stanja do planeta, kjer se dogajajo podnebne in druge spremembe. Pri pridobivanju hrane se mora preiti v čim krajšem času na trajnostno ekološko proizvodnjo. V družbi naj zavladava absolutna enakopravnost med spoloma, tako imenovana genderna enakopravnost. V družbi so zagotovljene vse pravice in svoboščine LGBT skupnostim in posameznikom. Vse zgoraj zapisano podpira še enega od ciljev nove ureditve sveta, in sicer zmanjšanje števila prebivalcev na planetu. Vsega zapisanega, kot pravi Schwab, ne more rešiti oziroma spremeniti nacionalna država, kot jo poznamo do sedaj. Demokratične in druge ureditve niso več aktualne v danih razmerah v sedanjem času. Zato predlaga, da se vlada prenese na eksperte, ki so na mesta postavljeni, torej niso izvoljeni in tudi niso ljudem odgovorni, kot so v dosedanjem političnem sistemu. Če smo iskreni, tudi sedanji sistem nekako z manipulacijo medijev utira pot opisanemu. Za vsem skupaj stojijo multinacionalne korporacije s socialno

odgovornostjo. Sprašujem se, ali ne spominja vse skupaj na socializem? Stojimo nekako na pragu velike (proletarske) revolucije, kjer se bodo proletarci vseh dežel združili, namreč nacionalne države se bodo sprivatizirale v nevidni sferi globalne vlade. Te ideje je Herbert Wells zapisal že leta 1928 in nato spet leta 1940. Leta 1972 se s podobnimi koncepti ukvarja Rimski klub verjetno je tako, v taki ali drugačni zasedbi, še danes. Schwab je zgolj pisateljski izpolnitelj v sedanjem času. Nedvomno se pričakovanja operacije Covid-19 niso izpolnila. Družbe po razvitem svetu so naglo začele drseti v stare okvire. To pa, kot je dejal Karl Schwab na samem začetku knjige, se ne sme zgoditi. Ni morda vojna v Ukrajini zgolj nadaljevanje procesa? Poglejmo natančno, kaj se v resnici ta trenutek dogaja na terenu, v zahodnem potrošniškem svetu. Mislim, da situacije ni potrebno posebej opisovati.

Verjamem v zakonitost, da generalne novosti v posameznih etapah zgodovine ne prinašajo vedno zgolj slabih sprememb v življenje običajnega človeka. Verjamem pa tudi, da mora zdravo misleči del skupnosti, ki ne pripada takšni ali drugačni trenutni eliti, poskrbeti za svoje mesto pod soncem in pogoje bivanja pod njim. Skratka, v spreminjajočih se družbenih razmerah mora ta del skupnosti poskrbeti za svobodnjake. Sokolska organizacija se je rodila v podobnih razmerah pred sto šestdesetimi leti. Danes kot da stoji pred novim izzivom in se je znova znašla pred nalogo, da kreativno prispeva k izgradnji prihodnjih skupnosti. Pri tem upam, da bo ena od njih kljub vsemu še vedno slovenska.

6

Grad Sveta Jurjeva gora, 24.3.2022
